

Borgere med udviklingshæmning der har en foranstaltningsdom. Perioden 2014 - 2016

Artiklen `Borgere med udviklingshæmning der har en foranstaltningsdom. Perioden 2014 - 2016` beskriver antallet af domfældte borgere med udviklingshæmning i perioden 2014 til 2016, herunder bl.a. også typer af begået kriminalitet. Socialstyrelsen udgav i 2013 artiklen `Domfældte udviklingshæmmede i tal` omhandlende perioden 2000 – 2011.

Af Dorte From, faglig konsulent, Socialstyrelsen.

Antal af borgere med udviklingshæmning der har en foranstaltningsdom.

Tabel 1 viser antallet af borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet i perioden 2014 - 2016.

Gruppen af borgere med udviklingshæmning er afgrænset til at omfatte personer, der har haft mindst én sygehuskontakt, der omfatter udviklingshæmning, eller som har modtaget en servicelovsydelse begrundet i udviklingshæmning. Kun personer, der i kalenderåret forud for opgørelsestidspunktet har modtaget en foranstaltningsdom fremgår af gruppen 'Borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet'¹.

Tabel 1. Antal personer med udviklingshæmning der har en foranstaltningsdom pr. 1. januar			
	2014	2015	2016
Målgruppen total	165	141	193

Kilde: Landspatientregisteret, Handicapstatistikken og Kriminalstatistikken

Som tabellen viser, falder antallet fra pr. 1. januar 2014 at udgøre 165 personer til 141 personer pr. 1. januar 2015. I 2016 stiger tallet igen. Der er pr. 1. januar 2016 193 personer med udviklingshæmning og en foranstaltningsdom.

Til sammenligning blev der i 2000 - 01 afsagt 60 domme, stigende til 140 domme i 2011²

Det vides ikke om den stigning der overordnet har været i afsagte foranstaltningsdomme, reelt skyldes en vækst i antallet af lovovertrædere med udviklingshæmning, eller om der er andre forhold, der gør sig gældende.

¹ Målgruppen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret. Antallet af personer, der kun fremgår af målgruppen, fordi de har modtaget ydelse jf. Serviceloven, under målgruppen 'Udviklingshæmning', er ekstrapoleret til landsniveau. Dette er gjort med en faktor, der baserer sig på indbyggertallet i de 55 kommuner med validerede data i Handicapstatistikken ud af det samlede antal indbyggere i Danmark på opgørelsestidspunktet. Før ekstrapoleringen var antallet af personer i målgruppen, hhv. 2014: 188, 2015: 140 personer og 2016: 160 personer.

² Lars Sandberg (2013): Domfældte udviklingshæmmede i tal, Socialstyrelsen.

En vækst i antallet af kriminelle med udviklingshæmning kan delvist skyldes mere kriminalitet. Blandt andet kan lettere adgang til stoffer medvirke til at kriminaliteten øges som følge af øget misbrug. Misbrug menes at være forholdsvis udbredt blandt domfældte med udviklingshæmning. I Gimbel's rapport fra 2018 'Domfældte udviklingshæmmede – data og fortællinger' vurderes det at 51 procent af en undersøgt gruppe på 37 borgere har haft et misbrug i den periode, hvor de begik den kriminalitet, som udløste dommen³.

Samtidig vurderes det at være vanskeligt at afhjælpe et misbrug inden for det almindelige misbrugssystem og med de eksisterende behandlingsmetoder, når borgeren har nedsat kognitiv funktionsevne.

Rapporten peger desuden på at de undersøgte borgere med en undtagelse er opvokset i belastende miljøer, præget af vold, overgreb og omsorgssvigt⁴

Udviklingen kan også skyldes en øget opmærksomhed på behovet for at undersøge om en person har udviklingshæmning, og derfor eventuelt få en foranstaltning i stedet for en straf i det almindelige straffesystem.

En anden forklaring kan være en øget tilbøjelighed til at anmelde vold, trusler og overgreb mod fagprofessionelle til politiet. Mange sociale boformer har indenfor de seneste år formuleret volds- og anmeldelsespolitikker, og er mere opmærksomme på at anmelde episoder.

Således viser Gimbel's rapport at lidt mere end 50 procent af ofrene er medarbejdere på de botilbud, hvor de dømte er anbragt⁵.

Borgere med udviklingshæmning og en foranstaltningsdom fordelt på køn.

I tabellen herunder ses registrerede borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet fordelt på køn. Fordelingen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret på baggrund af tal fra Landspatientregisteret, Handicapstatistikken og Befolkningsregisteret⁶.

Tabel 2. Kønsfordeling af borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet						
Køn	2014		2015		2016	
	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.
Mand	133	81	116	82	158	82
Kvinde	32	19	25	18	35	18
Total	165	100	141	100	193	100

Kilde: Landspatientregisteret, Handicapstatistikken og Befolkningsregisteret.

Kønsfordelingen viser at der er en klar overvægt af mænd med udviklingshæmning, der er dømt for kriminalitet, og en mindre andel af kvinder med udviklingshæmning og dom for kriminalitet. Der er stort set ingen ændring i fordelingen i 2014, 2015 og 2016.

³ Anders Gimbel (2018), Domfældte udviklingshæmmede – data og fortællinger, Psykiatri og Social. Specialområde Udviklingshæmning og ADHD. Region Midtjylland

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Kønsfordelingen af målgruppen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret. Antallet af personer, der kun fremgår af målgruppen, fordi de har modtaget ydelse jf. Serviceloven under målgruppen 'Udviklingshæmning', er ekstrapoleret til landsniveau. Dette er gjort med en faktor, der baserer sig på kønsfordelingen af indbyggertallet i de 55 kommuner med validerede data i Handicapstatistikken ud af kønsfordelingen for det samlede antal indbyggere i Danmark på opgørelsestidspunktet. De angivne procentandele er afrundede.

Der er ikke forsket i dette fænomen vedrørende borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet, men den forskel, der ses afspejler en tendens som ses i samfundet generelt; mænd begår i større omfang end kvinder kriminalitet.

Borgere med udviklingshæmning og en foranstaltningsdom fordelt på alder.

Nedenstående tabel viser aldersfordelingen af borgere med udviklingshæmning, der har fået dom for kriminalitet.

Fordelingen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret på baggrund af tal fra Landspatientregisteret, Handicapregisteret og Befolkningsregisteret⁷. Der er ikke angivet antal borgere i alderen 13 – 17 år og antal borgere over 65 år. Dette er begrundet persondatabeskyttelse.

Tabel 3. Aldersfordeling af borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet						
Aldersgruppe	2014		2015		2016	
	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.
13-17 år	*	*	*	*	*	*
18-64 år	156	94	132	94	185	96
65 år +	*	*	*	*	*	*
Total	165	100	141	100	193	100

Kilde: Landspatientregisteret, Handicapstatistikken og Befolkningsregisteret.

*Antallet er ikke angivet pga. persondatabeskyttelse.

Borgere i alderen udgør den største andel i målgruppen, mens borgere i alderen 13 – 17 år kun gør en mindre (ikke kendt) andel. Det samme gælder borgere der er fyldt 65 år. På tværs af de tre opgørelsesår er der ikke store ændringer. Der er kun en mindre stigning i antal borgere i alderen 18 – 64 år i 2016.

I den før nævnte rapport af Gimbel er aldersfordelingen yderligere specificeret. Det fremgår her at de unge borgere i alderen 16 – 21 år udgør en større andel svarende til 47, 2 procent⁸.

⁷ Den grupperede aldersfordeling af målgruppen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret. Antallet af personer, der kun fremgår af målgruppen, fordi de har modtaget ydelse jf. Serviceloven under målgruppen 'Udviklingshæmning' er ekstrapoleret til landsniveau. Dette er gjort med en faktor, der baserer sig på aldersgruppedelingen af indbyggertallet i de 55 kommuner med validerede data i Handicapstatistikken for registerets fulde opgørelsesperiode ud af aldersgruppedelingen for det samlede antal indbyggere i Danmark på opgørelsestidspunktet. Summen af personer med udviklingshæmning og dom for kriminalitet for aldersgrupperne stemmer ikke nødvendigvis overens med det samlede antal. Dette skyldes den alders-gruppespecifikke ekstrapolering. De angivne procentandele er afrundede.

* Antallet af personer er ikke angivet pga. persondatabeskyttelse

⁸ Anders Gimbel (2018), Domfældte udviklingshæmmede – data og fortællinger, Psykiatri og Social. Specialområde Udviklingshæmning og ADHD. Region Midtjylland

Borgere med udviklingshæmning og en foranstaltningsdom fordelt på regioner.

Tabellen viser fordelingen af borgere med udviklingshæmning og en foranstaltningsdom fordelt på de fem regioner. Opgørelsen er foretaget på baggrund af tal fra Landspatientregisteret, Handicapregisteret og Befolkningsregisteret, og opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret⁹.

Region	2014		2015		2016	
	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.
Nordjylland	26	16	20	14	25	13
Midtjylland	50	30	40	28	60	31
Syddanmark	45	27	33	23	50	26
Hovedstaden	16	10	24	17	27	14
Sjælland	28	17	24	17	31	16
Total	165	100	141	100	193	100

Kilde: Landspatientregisteret, Handicapstatistikken og Befolkningsregisteret.

Den største andel af målgruppen, er bosat i Region Midtjylland, efterfulgt af Region Syddanmark med den næststørste andel. I hovedstaden ses en større stigning i antallet af dømte fra 2015, hvor der er bosat 16, til 2016, hvor der er bosat 26 borgere med udviklingshæmning og dom for kriminalitet.

En forklaring på denne fordeling kan være at koncentrationen af botilbud, der modtager dømte borgerer med udviklingshæmning er størst i disse to regioner.

⁹ Den geografiske fordeling af målgruppen er opgjort pr. 1. januar i opgørelsesåret. Antallet af personer, der kun fremgår af målgruppen, fordi de har modtaget ydelse jf. Serviceloven under målgrupperne 'Udviklingshæmning', er ekstrapoleret til regionsniveau. Dette er gjort med en faktor, der baserer sig på fordelingen af indbyggertallet i kommunerne i regionen med validerede data i Handicapstatistikken ud af det samlede antal indbyggere i regionen på opgørelsestidspunktet. De angivne procentandele er afrundede.

Nye foranstaltningsdomme i 2016 fordelt på domstyper.

Justitsministeriets Forskningskontor udgav i 2017 rapporten 'Nye foranstaltningsdomme i 2016'¹⁰

Her fremgår det at der i 2016 blev afsagt 130 nye foranstaltningsdomme i frohold til borgere med udviklingshæmning. I tabellen herunder ses hvordan dommene fordeler sig på domstyper og længstetider for opretholdelse af foranstaltningen.

Antallet af afsagte domme i 2017 og 2018 kendes endnu ikke.

Tabel 5. Foranstaltningsdomme afsagt i 2016 fordelt på domstype og længstetid						
	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	5 år	Total
Tilsyn uden mulighed for anbringelse (Domstype 5)		1	1	19		21
Tilsyn med mulighed for anbringelse (Domstype 4)	41				52	93
Anbringelse på boform (Domstype 3)	3				5	8
Anbringelse på boform med mulighed for anbringelse på sikret afdeling/institution (Domstype 2)	8					
Anbringelse på sikret afdeling/ institution (Domstype 1)						
Total	52	1	1	19	57	130

Kilde: Nye foranstaltningsdomme i 2016 (2017), Justitsministeriets Forskningskontor.

Af de 130 afsagte domme i 2016 er der afsagt 93, som giver mulighed for anbringelse, jf. domstype 2. Der blev afsagt 21 domme til tilsyn efter domstype 5. Derudover er der afsagt otte anbringelsesdomme efter domstype 3 og 2, mens ingen blev dømt til anbringelse på sikret afdeling eller institution, jf. domstype 1.

Når man ser på længstetider, fremgår det at der blev afsagt i alt 52 domme, svarende til 48 procent, uden en længstetid. Når en borger er dømt til tilsyn uden anbringelse, må længstetiden ikke overstige 3 år.

¹⁰ Nye foranstaltningsdomme i 2016 (2017), Justitsministeriets Forskningskontor

Nye foranstaltningsdomme i 2016, fordelt på kriminalitetens art og længstetid.

I tabellen herunder ses hvilke typer af kriminalitet begået af borgere med udviklingshæmning, der er faldet dom for i 2016 samt længstetider for dommene¹¹.

Tabel 6. Nye foranstaltningsdomme i 2016, fordeling på kriminalitetens art samt længstetid						
	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	5 år	Total
Voldtægt mv.	6					6
Blufærdighedskrænkelse	1			1	2	4
Andre seksualforbrydelser				1	1	2
Vold og trusler mod offentlige ansatte	14			5	19	38
Drab	1					1
Simpel vold				2	6	8
Alvorligere vold	9			1	3	13
Brandstiftelse i øvrigt	7					7
Frihedsberøvelse	1					1
Trusler	8			3	2	13
Tyveri				4	10	14
Røveri	5					5
Andre formueforbrydelser					4	4
Andre straffelovsovertrædelser				1	5	6
Særlovsovertrædelser		1	1	1	1	4
Total	52	1	1	19	57	130

Kilde: Nye foranstaltningsdomme i 2016 (2017), Justitsministeriets Forskningskontor

Tabellen viser at der i 2016 er blevet givet 38 foranstaltningsdomme, svarende til knap 30 procent, for vold og trusler mod offentlig ansatte. I Gimbel's rapport fremgår det at dommene er udløst af vold og trusler mod de ansatte. Dog viser hans undersøgelse et tilfælde, hvor en sagsbehandler i den kommunale myndighed er blevet udsat for trusler og hærværk¹². Det samme billede formodes også at tegne sig for de 38 afsagte domme for vold og trusler mod offentligt ansatte i 2016.

Alvorligere vold, trusler og tyveri har udløst en foranstaltningsdom i ca. 13 procent af de 130 domme. Øvrige typer af kriminalitet har udløst domme i mindre omfang.

Når man ser på de afgiven dommes længstetider, viser det sig, at 40 procent af dommene er uden længstetid, mens der er afsagt domme med en længstetid på 5 år i knap 44 procent af de 130 afsagte domme. Længstetider på 1, 2 og 3 år er tilsammen kun afsagt i 16 procent af de 130 afsagte domme.

¹¹ Nye foranstaltningsdomme i 2016 (2017), Justitsministeriets Forskningskontor.

¹² Anders Gimbel (2018), Domfældte udviklingshæmmede – data og fortællinger, Psykiatri og Social. Specialområde Udviklingshæmning og ADHD. Region Midtjylland.

Kilder

Gimbel, Anders (2018): Domfældte udviklingshæmmede – data og fortællinger, Psykiatri og Social. Specialområde Udviklingshæmning og ADHD. Region Midtjylland:

http://www.sua.rm.dk/siteassets/forskning/domfaldte-udviklingshammede_data_og_fortallinger_rapport.pdf

Nye foranstaltningdomme i 2016 (2017), Justitsministeriets Forskningskontor:

http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2017/foranstaltningdomme_2016.pdf

Sandberg, Lars (2013): Domfældte udviklingshæmmede i tal, Socialstyrelsen:

<https://socialstyrelsen.dk/filer/handicap/udviklingshaemning/domfaeldte-i-tal.pdf>

Artiklen er publiceret august 2018 af Socialstyrelsen.

Må frit kopieres med tydelig kildeangivelse.